O‘ZBEKISTONDA INFLYATSIYA, AHOLI REAL DAROMADLARI VA ISTE’MOL XARAJATLARI O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIKNING STATISTIK TAHLILI

Ilmiy rahbar: **Shakirova Nigora,**
Tashkent State University of Economics PhD
Associate Professor, Department of Economic Statistics
E-mail: shakirova0130@gmail.com
ORCID: 0009-0006-5025-4764
Qamariddinov Mansurbek Jasur o‘g‘li
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
“Moliya va moliyaviy texnologiyalar” fakulteti talabasi
E-mail: kamareddinovmansurbek@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0009-0008-2603-5582

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada O‘zbekistonda inflyatsiya, aholining real daromadlari va uy xo‘jaliklari iste’mol xarajatlarining 2010–2025-yillardagi dinamikasi tahlil qilinadi. Tadqiqotda O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasining SIAT bazasi hamda Markaziy bankning rasmiy ma’lumotlaridan foydalanildi. Tahlilda dinamik qatorlar, indeks usuli, tavsifiy statistika, Pearson korrelyatsiyasi va oddiy chiziqli ***regressiya qo‘llanildi. Natijalarga ko‘ra, inflyatsiya 2026-yilda 5,6 foiz bilan eng past, 2026-yilda 15,2 foiz bilan eng yuqori darajaga yetgan, 2026-yilda esa 7,3 foizni tashkil etgan. 2026–2026-yillarda inflyatsiya va real daromadlar o‘sishi o‘rtasida*** juda zaif manfiy bog‘liqlik (r=-0,192; p=0,492), inflyatsiya va real iste’mol xarajatlari o‘sishi o‘rtasida esa nisbatan kuchliroq manfiy bog‘liqlik (r=-0,494; p=0,061) aniqlangan. Olingan natijalar sababiy munosabat emas, statistik bog‘liqlik sifatida talqin qilinadi.

АННОТАЦИЯ

В статье анализируется динамика инфляции, реальных доходов населения и расходов домашних хозяйств на конечное потребление в Узбекистане за 2010–2025 годы. В исследовании использованы данные базы SIAT Агентства статистики при Президенте Республики Узбекистан и официальные материалы Центрального банка. В анализе применялись методы динамических рядов, индексный метод, описательная статистика, коэффициент корреляции Пирсона и простая линейная регрессия. Согласно результатам, минимальный уровень инфляции составил 5,6% в 2015 году, максимальный — 15,2% в 2019 году, а в 2025 году инфляция достигла 7,3%. За 2011–2025 годы между инфляцией и ростом реальных доходов выявлена очень слабая отрицательная связь (r=-0,192; p=0,492). Между инфляцией и ростом реальных потребительских расходов наблюдалась более выраженная отрицательная связь (r=-0,494; p=0,061). Полученные результаты интерпретируются как статистическая связь, а не как причинно-следственная зависимость.

ABSTRACT

This article analyzes the dynamics of inflation, real household income, and household final consumption expenditure in Uzbekistan during 2010–2025. The study uses data from the SIAT database of the Statistics Agency under the President of the Republic of Uzbekistan and official materials of the Central Bank. The analysis applies time-series methods, the index method, descriptive statistics, Pearson correlation, and simple linear regression. The results show that inflation reached its lowest level of 5.6% in 2015 and its highest level of 15.2% in 2019, while it stood at 7.3% in 2025. For 2011–2025, a very weak negative relationship was found between inflation and real income growth (r=-0.192; p=0.492). A relatively stronger negative relationship was observed between inflation and real consumption expenditure growth (r=-0.494; p=0.061). The findings are interpreted as statistical associations rather than causal relationships.

KALIT SO‘ZLAR / КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА / KEYWORDS

O‘zbekcha: Inflyatsiya, iste’mol narxlari indeksi, real daromad, iste’mol xarajatlari, dinamik qator, korrelyatsiya, regressiya, O‘zbekiston.

Русский: Инфляция, индекс потребительских цен, реальные доходы, потребительские расходы, динамический ряд, корреляция, регрессия, Узбекистан.

English: Inflation, consumer price index, real income, consumption expenditure, time series, correlation, regression, Uzbekistan.

1. KIRISH

Inflyatsiya iqtisodiyotdagi asosiy ko‘rsatkichlardan biri bo‘lib, narxlar o‘zgarishi aholining xarid qobiliyati va iste’moliga ta’sir qiladi. Shu sababli inflyatsiyani o‘rganishda narxlar bilan birga real daromadlar va iste’mol xarajatlaridagi o‘zgarishlarni ham ko‘rish kerak.

O‘zbekiston sharoitida ushbu masalaning ahamiyati bozor iqtisodiyotiga o‘tish, tarkibiy islohotlar va narxlarni shakllantirish mexanizmlaridagi o‘zgarishlar bilan ham bog‘liq. IMF tomonidan olib borilgan tadqiqotda 2017–2021-yillarda mamlakatning inflyatsion targetlash tizimiga o‘tish jarayoni ko‘rib chiqilgan va inflyatsiyani boshqarishda institutsional hamda tarkibiy omillarning o‘rni alohida qayd etilgan [1]. Keyingi tadqiqotlarda ham foiz stavkasi va valyuta kursining pul-kredit siyosatidan narxlarga uzatilish kanallari o‘rganilgan [2; 3].

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda aholi daromadlari, iste’mol xarajatlari va inflyatsiya o‘rtasidagi munosabatga ham e’tibor kuchaydi. Ayrim tadqiqotlarda inflyatsiya umumiy narxlar o‘zgarishi bilan birga aholining real xarid imkoniyatlari va iste’mol tarkibiga ta’sir qiluvchi omil sifatida ko‘rib chiqilgan [4]. Mavjud tadqiqotlarda ko‘proq inflyatsiyaning determinantlari yoki pul-kredit siyosatining transmissiya mexanizmlariga urg‘u berilgan. Ushbu maqolada esa rasmiy milliy statistika ma’lumotlari asosida 2010–2025-yillardagi inflyatsiya, real daromadlar va real iste’mol xarajatlari birgalikda tahlil qilinadi. Shu bilan birga, ular orasidagi oddiy statistik bog‘liqlik ham baholanadi.

Shu asosda maqolada quyidagi savolga javob izlandi: 2010–2025-yillarda O‘zbekistonda inflyatsiya darajasi bilan aholining real daromadlari va uy xo‘jaliklari iste’mol xarajatlari o‘sishi o‘rtasida qanday statistik bog‘liqlik bor? Tadqiqotda aholining iqtisodiy holati umumiy CPI bilan cheklanmasdan, real daromadlar va iste’mol xarajatlari bilan birga ko‘rib chiqildi. Bu inflyatsiyaning aholi turmush darajasiga ta’sirini batafsilroq baholashga yordam beradi.

2. TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot O‘zbekistonda 2010–2025-yillarda inflyatsiya, aholi daromadlari va uy xo‘jaliklari iste’mol xarajatlarida yuz bergan o‘zgarishlarni qamrab oladi. Tadqiqot predmeti ushbu ko‘rsatkichlarning vaqt davomida qanday o‘zgargani va ular o‘rtasidagi statistik bog‘liqlikdan iborat.

Ma’lumotlarning asosiy qismi O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasining SIAT statistik bazasidan olindi. Inflyatsiya uchun o‘tgan yil dekabriga nisbatan CPI yillik qatori, daromadlar uchun real jami daromadning o‘sish sur’ati, iste’mol uchun esa uy xo‘jaliklari yakuniy iste’mol xarajatlarining yillik o‘sish sur’ati olindi [5–8]. CPI tarkibini ko‘rib chiqishda 2021–2025-yillar bo‘yicha COICOP-2018 tasnifidagi oziq-ovqat, nooziq-ovqat va xizmatlar guruhlaridan foydalanildi [9].

Tahlilda ikki yo‘nalishdan foydalanildi. Avval asosiy ko‘rsatkichlarning dinamikasi va tavsifiy statistikasi hisoblandi: o‘rtacha qiymat, minimum, maksimum, variatsion kenglik va o‘zgarishlar. Keyin 2011–2025-yillar uchun Pearson korrelyatsiyasi va oddiy chiziqli regressiya hisoblab chiqildi. Korrelyatsiya koeffitsiyenti quyidagi formula orqali aniqlandi:

$$r = \Sigma[(x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})] / \sqrt{\{\Sigma(x_i - \bar{x})^2 \cdot \Sigma(y_i - \bar{y})^2\}}$$

Regressiya tenglamasi Y = a + bX ko‘rinishida olindi. Bu yerda X inflyatsiya darajasini, Y esa real daromad yoki iste’mol xarajatlari o‘sish sur’atini bildiradi. Statistik ahamiyatlilik 5 foizlik mezon bilan baholandi. Korrelyatsiyada 2010-yil hisobga olinmadi, chunki real daromad va iste’mol o‘sish sur’atlari oldingi yilga nisbatan beriladi. Natijada tahlil uchun 2011–2025-yillardagi 15 ta kuzatuv qoldi.

Kuzatuvlar soni kam bo‘lgani uchun olingan natijalar sababiy bog‘liqlikni emas, shu davrdagi statistik munosabatni ko‘rsatadi.

Tadqiqotdagi asosiy cheklov kuzatuvlar sonining kamligidir. Bundan tashqari, iqtisodiyotdagi tarkibiy o‘zgarishlar ham natijalarni talqin qilishga ta’sir qilishi mumkin. 2021-yildan CPI tarkibida COICOP-2018 tasnifi qo‘llangani sababli tarkibiy guruhlar 2021–2025-yillar doirasida solishtirildi.

3. NATIJALAR

3.1. Asosiy ko‘rsatkichlarning dinamikasi

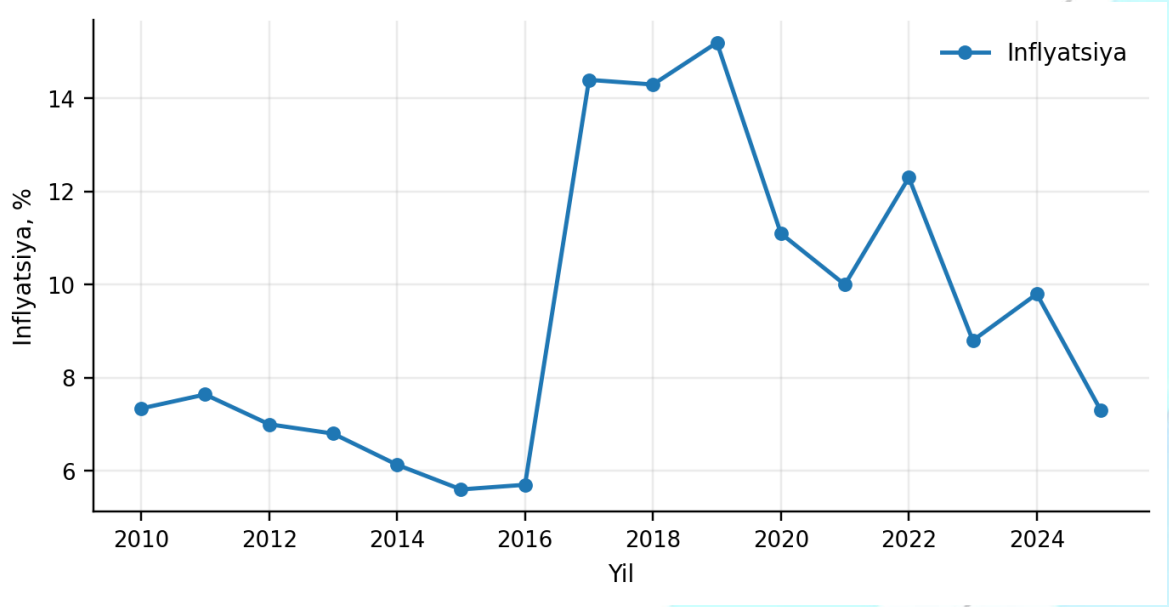
1-jadval. O‘zbekistonda inflyatsiya, real daromad va real iste’mol xarajatlari o‘sish sur’atlari, 2010–2025-yillar

Yil	Inflyatsiya, %	Real daromad o‘sishi, %	Real iste’mol xarajatlari o‘sishi, %
2010	7,34	23,6	11,3
2011	7,64	27,9	14,1
2012	7,00	13,2	10,1
2013	6,80	13,2	9,3
2014	6,13	8,9	9,5
2015	5,60	9,6	12,2
2016	5,70	10,7	9,7
2017	14,40	18,8	4,3
2018	14,30	6,8	6,1
2019	15,20	5,8	6,0
2020	11,10	-0,2	-2,3

Yil	Inflyatsiya, %	Real daromad o‘sishi, %	Real iste’mol xarajatlari o‘sishi, %
2021	10,00	12,6	11,9
2022	12,30	8,7	11,5
2023	8,80	6,1	7,0
2024	9,80	11,7	11,5
2025	7,30	9,2	9,5

Manba: SIAT [5; 7; 8].

Tahliliy izoh. Jadval ko‘rsatkichlari davr ichida uchta jarayonning bir xil tezlikda harakat qilmaganini ko‘rsatadi. 2017–2019-yillarda narxlar bosimi kuchaygan paytda real daromadlar o‘sishi pasaygan, 2020-yilda esa daromad va iste’molning real o‘sishi manfiy qiymatga yaqinlashgan yoki manfiy bo‘lgan. 2021-yildan keyingi tiklanish esa real ko‘rsatkichlar inflyatsiya bilan bir qatorda boshqa iqtisodiy omillarga ham sezgirligini ko‘rsatadi.

1-rasm. O‘zbekistonda inflyatsiya dinamikasi, 2010–2025-yillar.

Manba: SIAT [5].

Tahliliy izoh. Grafik dinamikada inflyatsiyaning 2010–2016-yillarda nisbatan tor diapazonda, 2017-yildan boshlab esa yuqoriroq tebranishlar bilan shakllanganini ko‘rsatadi. 2019-yildan keyingi pasayish jarayoni uzluksiz bo‘lmagan: 2022-yilda vaqtinchalik yuqorilash kuzatilgan, undan keyin esa pasayish qayta davom etgan. Shunday qilib, bir martalik pasayish emas, balki davrlar kesimidagi o‘zgaruvchanlik asosiy xususiyat sifatida ajraladi.

3.2. Inflyatsiyaning tarkibiy dinamikasi

2-jadval. 2021–2025-yillarda CPI tarkibining asosiy guruhlari, o‘tgan yilning mos davriga nisbatan

Yil	Oziq-ovqat, %	Nooziq-ovqat, %	Xizmatlar, %
2021	114,3	108,3	108,2
2022	115,1	109,9	107,0
2023	112,1	108,5	108,3
2024	104,6	107,9	121,9
2025	105,1	106,8	118,6

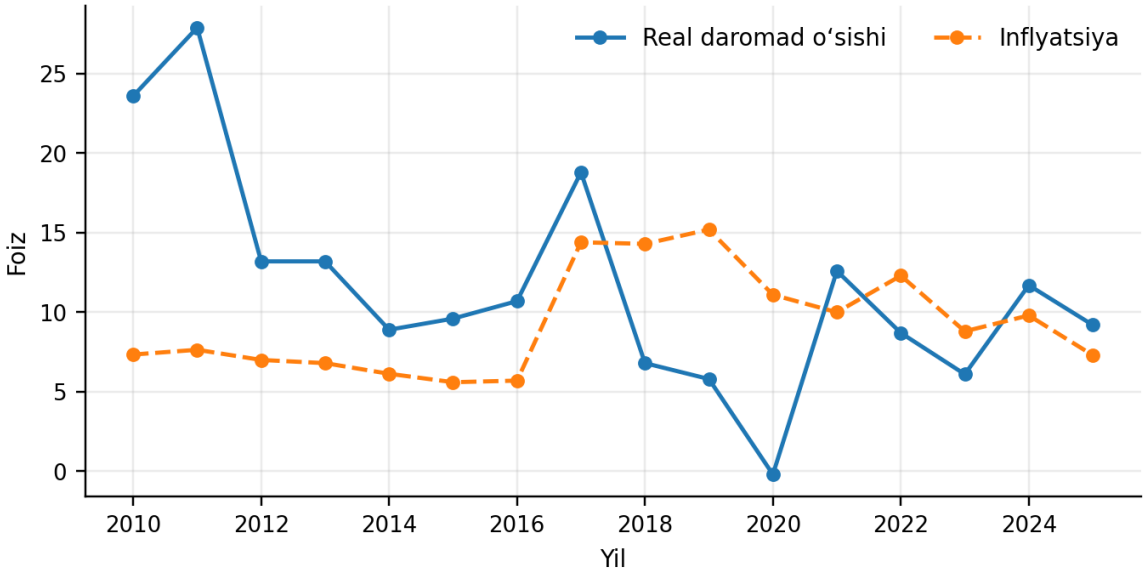
Manba: SIAT, COICOP-2018 [9].

Tahliliy izoh. Tarkibiy kesim narxlar o‘zgarishining manbai bir xil emasligini ko‘rsatadi. 2021–2023-yillarda oziq-ovqat guruhi nisbatan yuqori sur’at bilan ajralib tursa, 2024–2025-yillarda xizmatlar guruhining o‘sishi kuchaygan. Bu holat umumiy CPI ni izohlashda alohida iste’mol guruhlarining dinamikasini ham hisobga olish zarurligini ko‘rsatadi. 2025-yilda turar joy xizmatlari, suv, elektr energiyasi, gaz va boshqa yonilg‘ilar bo‘yicha indeks 121,7 foizni tashkil etgani ayrim xizmat yo‘nalishlarida bosim yuqori bo‘lganini bildiradi [9].

3.3. Real daromadlar va iste’mol xarajatlari

2010–2025-yillar davomida aholining nominal jami daromadlari sezilarli ravishda oshgan. 2010-yilda bu ko‘rsatkich 62 631,6 mlrd so‘m bo‘lgan bo‘lsa, 2025-yilga kelib 1 134 252,7 mlrd so‘mga yetgan. Real jami daromad ham shu

davrda 58 229,4 mlrd so‘mdan 1 042 415,8 mlrd so‘mgacha oshgan [6; 7]. Biroq yillik o‘sish sur’atlariga qaralganda holat ancha o‘zgaruvchan ko‘rinadi. 2011-yilda real daromadlar 27,9 foizga oshgan, 2019-yilda esa o‘sish 5,8 foizgacha pasaygan. 2020-yilda ushbu ko‘rsatkich -0,2 foizni tashkil etgan. Keyingi yillarda o‘sish qayta tiklanib, 2021-yilda 12,6 foizga, 2025-yilda esa 9,2 foizga yetgan [7].

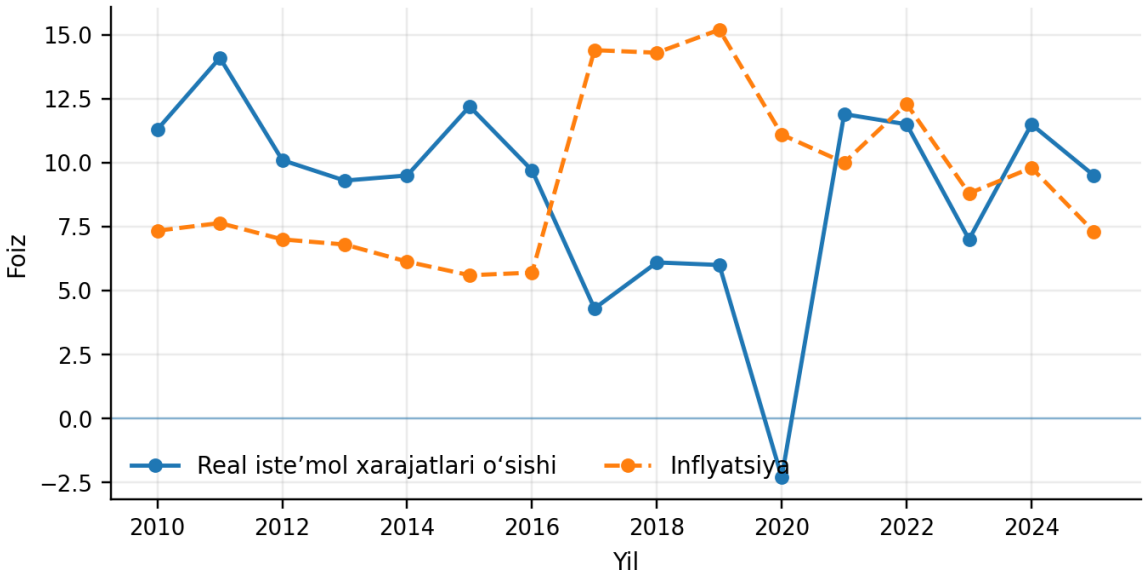

2-rasm. Inflyatsiya va real daromadlar o‘sish sur’atlarining taqqoslanishi.

Manba: SIAT [5; 7].

Tahliliy izoh. Ikki qatorning shakli inflyatsiya va real daromad o‘sishi o‘rtasidagi munosabat har yili bir xil emasligini ko‘rsatadi. Ayniqsa 2020-yildagi keskin pasayish hamda 2021-yildagi tiklanish alohida ajralib turadi. Shu sababli real daromad dinamikasini faqat narxlar o‘zgarishi bilan tushuntirish emas, balki boshqa daromad va iqtisodiy faollik omillarini ham hisobga olish zarur.

Uy xo‘jaliklarining joriy narxlardagi yakuniy iste’mol xarajatlari 2010-yildagi 57 471,3 mlrd so‘mdan 2025-yilda 1 175 042,8 mlrd so‘mgacha oshgan. O‘zgarmas narxlarda hisoblangan xarajatlar ham shu davrda 49 263,3 mlrd so‘mdan 1 085 964,4 mlrd so‘mgacha ko‘paygan [8]. Real iste’mol xarajatlarining o‘sish sur’ati ayrim yillarda ancha pasaygan. Masalan, 2017-yilda 4,3 foiz, 2019-yilda 6,0 foiz bo‘lgan

bo‘lsa, 2020-yilda -2,3 foizgacha tushgan. 2021-yildan boshlab o‘sish qayta tiklandi va 2025-yilda 9,5 foizni tashkil etdi [8].

3-rasm. Inflyatsiya va real iste’mol xarajatlari o‘sish sur’atlarining taqqoslanishi.

Manba: SIAT [5; 8].

Tahliliy izoh. Grafik real iste’mol xarajatlari o‘sishi yuqori inflyatsiya davrlarida ko‘pincha sekinlashganini ko‘rsatadi, biroq bu holat qat’iy va uzluksiz emas. 2021–2022-yillarda ikkala ko‘rsatkichning birgalikda yuqorilashi kuzatilgan. Demak, narxlar va real iste’mol o‘rtasidagi aloqa davrga, talab sharoitlariga hamda boshqa omillarga bog‘liq ravishda o‘zgarishi mumkin.

3-jadval. Asosiy ko‘rsatkichlarning tavsifiy statistikasi, 2010–2025-yillar

Ko‘rsatkich	N	O‘rtacha	Min.	Maks.	Variatsion kenglik	Standart og‘ish	Birlik
Inflyatsiya	16	9,34	5,60	15,20	9,60	3,24	%
Real daromad o‘sishi	16	11,66	-0,20	27,90	28,10	6,93	%

Ko‘rsatkich	N	O‘rtacha	Min.	Maks.	Variatsion kenglik	Standart og‘ish	Birlik
Real iste’mol xarajatlari o‘sishi	16	8,86	-2,30	14,10	16,40	3,96	%

Manba: Muallif hisob-kitoblari, SIAT [5; 7; 8] ma’lumotlari asosida.

Tahliliy izoh. Tavsifiy statistika inflyatsiyaga nisbatan real daromad o‘sishining tarqalishi kengroq ekanini ko‘rsatadi. Real daromadlar qatorida o‘sish amplitudasi kattaroq bo‘lsa, real iste’mol xarajatlarida tebranish nisbatan torroq. Bu farq keyingi korrelyatsion natijalarda ham hisobga olinishi kerak, chunki o‘zgaruvchanlik darajasi koeffitsiyentning shakllanishiga ta’sir qiladi.

3.4. Korrelyatsion va regressiya tahlili

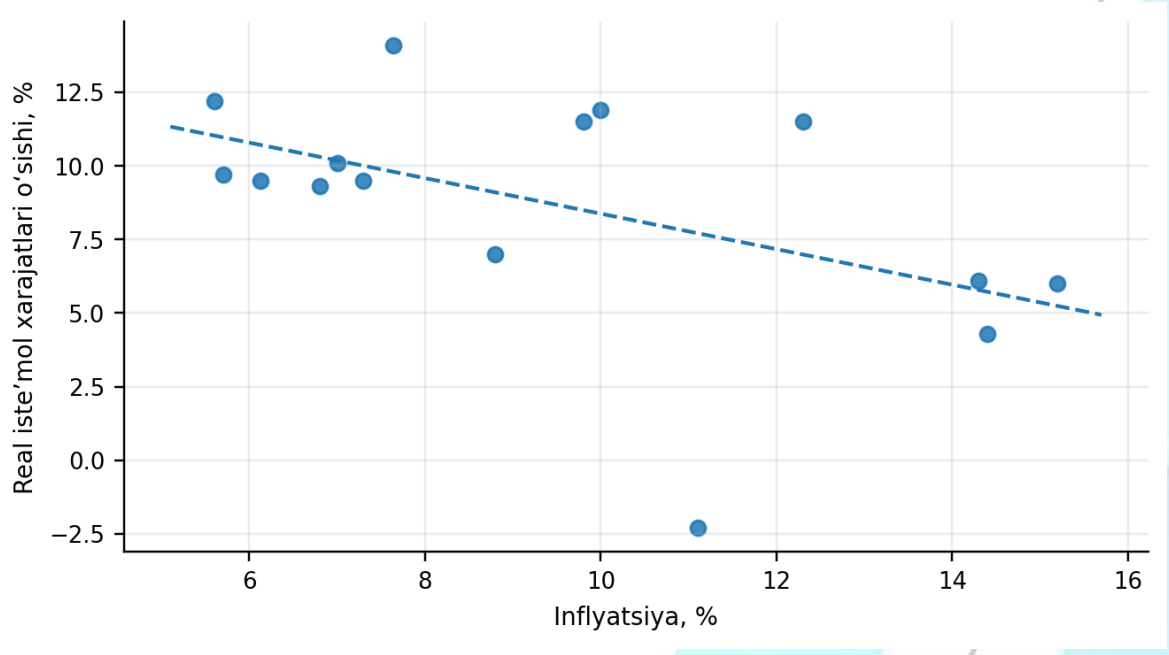
4-jadval. Inflyatsiya bilan real ko‘rsatkichlar o‘rtasidagi korrelyatsiya va oddiy chiziqli regressiya natijalari, 2011–2025-yillar

Juftlik / model	Pearson r	R^2	p	a	b	N
Inflyatsiya → real daromad o‘sishi	-0,192	0,037	0,492	14,369	-0,370	15
Inflyatsiya → real iste’mol xarajatlari o‘sishi	-0,494	0,244	0,061	14,405	-0,603	15

Manba: Muallif hisob-kitoblari, SIAT [5; 7; 8] ma'lumotlari asosida. Regressiya: Y = a + bX.

Tahliliy izoh. Natijalar ikki bog‘liqlikning kuchi bir xil emasligini ko‘rsatadi. Real daromadlar bo‘yicha koeffitsiyent manfiy, ammo juda zaif va statistik ahamiyatga ega emas (p=0,492). Real iste'mol xarajatlarida manfiy aloqa kuchliroq ko‘rinadi; R^2 ning 0,244 bo‘lishi modeldagi chiziqli bog‘lanish ulushi kattaroq ekanini anglatadi, biroq p=0,061 qiymati 5 foizlik mezondan yuqori. Shuning uchun ushbu natijani sababiy ta'sir yoki qat'iy qonuniyat sifatida talqin qilish to‘g‘ri emas.

2011–2025-yillar ma'lumotlari bo‘yicha Pearson koeffitsiyenti real daromadlar uchun -0,192 ga teng bo‘ldi. Ya'ni inflyatsiya bilan real daromadlar o‘sishi o‘rtasida juda zaif manfiy bog‘liqlik kuzatiladi. Biroq p=0,492 bo‘lgani uchun bu natija 5 foizlik ahamiyatlilik darajasida statistik jihatdan tasdiqlanmadi. Inflyatsiya va real iste'mol xarajatlari o‘sishi o‘rtasidagi Pearson koeffitsiyenti -0,494 bo‘ldi. Bu bog‘liqlik real daromadlar holatiga qaraganda kuchliroq va manfiy yo‘nalishda. Ammo p=0,061 natijasi 5 foizlik mezonda statistik ahamiyatga yetmaydi; 10 foizlik mezonda esa chegaraviy holat sifatida qayd etish mumkin.

4-rasm. Inflyatsiya va real iste'mol xarajatlari o'sishi o'rtasidagi bog'liqlik.

Manba: SIAT [5; 8].

Tahliliy izoh. Nuqtalar yillik kuzatuvlarni, kesma chiziq esa oddiy chiziqli regressiya yo'nalishini ifodalaydi. Grafik manfiy yo'nalishni ko'rsatsa-da, kuzatuvlarning tarqalishi munosabatning mukammal emasligini bildiradi. Shu bois grafik natija korrelyatsiya va p-qiymatlari bilan birgalikda talqin qilinadi.

Real daromadlar uchun regressiya tenglamasi Y = 14,369 - 0,370X ko'rinishida bo'ldi. p=0,492 bo'lgani sababli inflyatsiya koeffitsiyenti statistik jihatdan ahamiyatli emas. Iste'mol xarajatlari uchun esa Y = 14,405 - 0,603X tenglamasi olindi. Bu yerda p=0,061 bo'lib, manfiy bog'liqlik aniqroq ko'rinadi, ammo 5 foizlik mezonda uni statistik jihatdan tasdiqlash uchun yetarli asos yo'q.

4. MUHOKAMA

Olingan natijalar inflyatsiya, real daromadlar va iste'mol xarajatlari o'rtasidagi munosabat bir xil shaklda kechmasligini ko'rsatmoqda. Inflyatsiya nisbatan yuqori bo'lgan ayrim yillarda real daromadlar ham o'sgan, boshqa yillarda esa ularning o'sish sur'ati ancha pasaygan. Bundan kelib chiqib, real daromadlar o'zgarishini faqat inflyatsiya bilan izohlash yetarli emas. Ish haqi, bandlik, transfertlar, pul o'tkazmalari va iqtisodiy faollik kabi boshqa omillar ham bu jarayonda muhim rol o'ynashi mumkin.

O'zbekistonda olib borilgan avvalgi tadqiqotlar ham inflyatsiyaning shakllanishini bitta omil bilan tushuntirish qiyinligini ko'rsatadi. IMF tadqiqotida inflyatsion targetlashga o'tish jarayonida institutsional va tarkibiy o'zgarishlarga e'tibor qaratilgan [1]. 2025-yilda e'lon qilingan SVAR tadqiqotida esa valyuta kursi va pul-kredit shoklarining CPIga ta'siri statistik jihatdan o'rganilgan [2]. 2026-yildagi mahalliy tadqiqotlarda foiz stavkasi va pul-kredit transmissiyasi kanallari ham ko'rib chiqilgan [3].

Ushbu natijalar avvalgi tadqiqotlardan farq qiladigan emas, balki boshqa tomonni ko'rsatadigan natijalardir. Bizning hisob-kitoblarda inflyatsiya bilan real

daromadlar o‘sishi o‘rtasida kuchli bog‘liqlik aniqlanmadi. Iste’mol xarajatlarida esa manfiy bog‘liqlik nisbatan kuchliroq chiqdi. Biroq 15 ta yillik kuzatuv asosida bunday natijalarni sababiy munosabat sifatida qabul qilish mumkin emas.

2025-yilga oid ayrim ko‘rsatkichlarda xalqaro ma’lumotlar bazalari bilan farq bo‘lishi mumkin. Bunda hisoblash metodikasi yoki taqqoslash bazasidagi farqlar rol o‘ynaydi. Shu sababli ushbu maqoladagi asosiy hisob-kitoblarda Milliy statistika qo‘mitasining SIAT ma’lumotlari bir xil manba sifatida olindi [5–9]. Markaziy bank ma’lumotlariga ko‘ra, 2025-yil yakunida inflyatsiya 7,3 foizgacha pasaygan. Bank tomonidan ushbu jarayonda qat’iy pul-kredit sharoitlari, valyuta kursining nisbiy mustahkamlanishi va import narxlaridagi o‘zgarishlar hamda ularning dezinflyatsion jarayonga ta’siri qayd etilgan [10]. 2026-yil iyunidagi bayonotda esa may oyida yillik inflyatsiya 5,5 foizgacha tushgani, shu bilan birga ayrim xizmatlar va oziq-ovqat guruhlarida narx bosimi saqlanib qolayotgani ko‘rsatilgan [11].

Amaliy jihatdan, inflyatsiyani guruhlar bo‘yicha kuzatish, real daromadlarni nominal ko‘rsatkichlardan alohida baholash va iste’mol xarajatlarini joriy hamda o‘zgarmas narxlarda ajratish maqsadga muvofiq. Kelgusidagi tahlillarda ish haqi, bandlik, kreditlar, foiz stavkalari, valyuta kursi va pul o‘tkazmalari kabi qo‘shimcha omillarni modelga kiritish, shuningdek choraklik va oylik ma’lumotlardan foydalanish munosabatni batafsilroq o‘rganish imkonini beradi. CPI qatorlarida hisoblash bazasi va metodologik o‘zgarishlarni aniq ko‘rsatish ham natijalarni taqqoslashning muhim shartidir.

5. XULOSA

2010–2025-yillar ma’lumotlari O‘zbekistonda inflyatsiya darajasi davr davomida sezilarli o‘zgarib turganini ko‘rsatadi. Inflyatsiyaning eng past qiymati 2015-yilda 5,6 foiz, eng yuqori qiymati 2019-yilda 15,2 foiz bo‘lgan. 2025-yilda esa ko‘rsatkich 7,3 foizni tashkil etdi [5].

Aholining real daromadlari va real iste’mol xarajatlari butun davr bo‘yicha umumiy o‘sish yo‘nalishiga ega bo‘lsa-da, ularning yillik sur’atlari bir xil bo‘lmagan. 2020-yilda real daromadlar o‘sishi -0,2 foizgacha, real iste’mol

xarajatlari o‘sishi esa -2,3 foizgacha tushgan. 2021-yildan keyingi davrda har ikkala ko‘rsatkich bo‘yicha o‘sish qayta tiklangan [7; 8].

Korrelyatsiya natijalariga ko‘ra, inflyatsiya bilan real daromadlar o‘sishi o‘rtasidagi bog‘liqlik juda zaif va manfiy bo‘lib, r=-0,192 ni tashkil etdi. Ushbu natijaning p=0,492 bo‘lishi 5 foizlik mezon bo‘yicha statistik ahamiyat mavjud emasligini ko‘rsatadi. Inflyatsiya va real iste’mol xarajatlari o‘sishi o‘rtasida esa manfiy bog‘liqlik kuchliroq bo‘lib, r=-0,494 ga teng bo‘ldi. Biroq p=0,061 qiymati bu natijani ham 5 foizlik mezonda qat’iy tasdiqlashga imkon bermaydi.

Shunday qilib, inflyatsiyani aholining iqtisodiy holatini baholashda bitta ko‘rsatkich bilan cheklash to‘g‘ri emas. Real daromadlar, real iste’mol xarajatlari va narxlarning tarkibiy guruhlarini birga ko‘rish aholi holatini yaxshiroq tushuntiradi. Ushbu maqoladagi natijalar 15 ta yillik kuzatuv doirasidagi statistik munosabatni ifodalaydi va keyingi tadqiqotlar uchun kengroq model qurishga asos bo‘la oladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

[1] Al Rasasi, M., & Cabezon, E. (2022). Uzbekistan’s Transition to Inflation Targeting. IMF Working Paper 2022/229. International Monetary Fund. https://doi.org/10.5089/9798400224584.001

[2] Resolving price and exchange rate puzzles with the structural VAR model: Evidence from Uzbekistan. Post-Communist Economies, 2025/2026. https://doi.org/10.1080/14631377.2025.2593848

[3] Nazarova, K. (2026). Monetary Policy Transmission in Uzbekistan under the Inflation Targeting Framework. Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil, 4(4), 152–159. https://doi.org/10.60078/2992-877X-2026-vol4-iss4-pp152-159

[4] Yusupova, Sh. (2026). The Relationship between Household Income and Consumption Expenditure under Inflation: The Case of Uzbekistan. Academic Research in Modern Science, 5(23), 225–235. https://econferences.ru/index.php/arims/article/view/41679

[5] O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. SIAT: Annual dynamics of the consumer price index (by December of the previous year), indikator 1.11.01.0009. Yangilangan: 16.01.2026.

[6] O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. SIAT: Total income of the population, indikator 2.03.01.0001. Yangilangan: 04.02.2026.

[7] O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. SIAT: Growth rate of real total income of the population, indikator 2.03.01.0014. Yangilangan: 04.02.2026.

[8] O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. SIAT: Growth rates of final consumption expenditure of households (annual), indikator 1.01.02.0022. Yangilangan: 31.03.2026.

[9] O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. SIAT: Annual dynamics of CPI according to COICOP-2018 (by type), indikator 1.11.01.0008. Yangilangan: 16.01.2026.

[10] O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Monetary Policy Review – 2025 Q4. 16.03.2026.

[11] O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Board decision on the policy rate, 17.06.2026.

[12] World Bank. Uzbekistan: Country Economic / macroeconomic updates, 2025–2026.